

הגמרא עוסקת בהבדלים בין שלושת סוגי הקניינים, כסף, שטר וחזקה. ע"י הכסף אפשר לפדות מעשר שני והקדשות, ע"י השטר אפשר לגרש אשה (ושניהם קונים עבד), וע"י החזקה אפשר לקנות עשר קרקעות מעשר מקומות שונים ולאחוז רק באחת, וכך פסק שמואל להלכה (שם כז):

דאמר שמואל: מכר לו עשר שדות בעשר מדינות, כיון שהחזיק באחת מהן - קנה את כולן.

רב אחא מנסה בשתי אפשרויות להשוות את קניין החזקה בקרקע לקניין משיכה בבהמה, וכך ההשוואה הראשונה (שם):

א. אמר רב אחא בריה דרב איקא: תדע, שאילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד, ואמר ליה קני, מי לא קני? א"ל: מי דמי? התם איגודו בידו, הכא אין איגודו בידו.

כלומר, רב אחא טוען שאם משך אדם עשר בהמות קשורות בחבל אחד הוא קנה את כל הבהמות, בהשוואה לקניין עשר הקרקעות. אך הגמרא דוחה, שהרי אין המקרים דומים, שהרי הבהמות אגודות בידו ומשום כך קונה את כולם. אך בקרקע אין כל העשר קרקעות אגודות בידו. וכך המימרא השנייה (שם):

ב. איבא דאמרי, אמר רב אחא בריה דרב איקא: תדע דלא קני, אילו מסר לו עשר בהמות באפסר אחד, ואמר לו זו קני, מי קני? מי דמי? התם גופים מוחלקים, הכא סדנא דארעא חד הוא.

כלומר, רב אחא טוען שאם משך האדם עשר בהמות בחבל אחד, אך אמר הקונה ש'זו קני' הכוונה לבהמה הראשונה בלבד, קונה רק את הראשונה ולא את השאר. כך גם בקרקע החזקה באחת קונה רק אותה. אך דוחה הגמרא את הראיה, שהרי בבהמות הם גופים מחולקים, ולכן לא יעזור תפיסה בחבל. אך בקרקע הבסיס הוא אחיד, ע"כ קונה את כל העשר השדות מפני שהם גוף ובסיס אחד.

ונראה ששתי הלישנות הפוכות זו מזו, הראשונה מאחדת את הבהמות ע"י החבל, ומפרידה בין קרקע לקרקע. אך השנייה מאחד בין כל הקרקעות, ומפריד בין גופי הבהמות הנפרדות.

יש לחקור מהי נקודת המבט של כל מימרא. הראשונה עוסקת באיגוד של הקרקע והבהמות ביחס ל**אדם**, האם הם אגודות בידו או לא "התם איגודו בידו, הכא אין איגודו בידו". הבהמות אגודות בידו, אך הקרקע איננה אגודה בידו. השנייה עוסקת בקרקע ובבהמה ביחס ל**עצמה**, כלומר, האם הבהמות הם גופים מחולקים או האם הקרקע היא גוש אחד.

עתה יש לחקור ולהגדיר, שהחלק הראשון עוסק בגברא, כלומר ביחס של האדם לאותם הדברים. אך החלק השני עוסק בחפצא, כלומר ביחס של החפצים לעצמם. ע"כ עולה דבר מעניין, שהאדם מייחס למשיכה שלו בחבל דבר אחד, כלומר יש כאן גוף אחד, אך האחיזה שלו בקרקע מחולקת לעשר חלקים. אך המציאות אומרת אחרת, הבהמות הם מחולקות זו מזו, והקרקע היא מבטאת את הגוש האחד והאחיד.

החידוש בדברי שמואל, שדנים את קניין החזקה עפ"י החפצא, ויש להקשות, שהאדם בעצמו קונה! ע"כ יש לדון את ענייני הקניינים דרך הגברא, שהרי איך אדם אוחז בקרקע קרובה וקונה קרקע מרוחקת? הרי סוף סוף קניין חזקה היא ההחזקה וההוצאה לפועל בקרקע!

נראה שהסוגיא מתבארת עפ"י הביאור בדף הקודם. החזקה נלמדת מדיני ישיבה בארץ, ובאמת יש כמה דרכים בהם יש אחיזה בארץ הקודש. וכך מתאר המדרש (לקח טוב ויצא):

לאברהם נאמר לו קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה (בראשית יג), מיכן שהשדה נקנה בהילוך, וליצחק נאמר גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל (שם כו ג), אבל ליעקב אבינו, נאמר לו אשר אתה שוכב עליה. מיכן אמרו רז"ל **כי אם מכר לו עשרה שדות בעשרה מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה הכל, שהרי יעקב אבינו שוכב במקום אחד וקנה כל ארץ ישראל**, ומאי טעמא כולוה סדנא דארעא חד הוא.

אברהם אבינו קונה את ארץ ישראל ע"י הילוך. ויצחק קונה את ארץ ישראל ע"י מגורים. אך יעקב אבינו קונה את ארץ ישראל ע"י שכיבה, כלומר, בצורה הכי פחות אקטיבית. מפני שהאחיזה בארץ הקודש איננה תלויה רק במרחקי ההליכה, אלא בשאיפות ובחלומות. עשוי יוצא מארץ ישראל מפני יעקב, "וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו". נראה שהשכיבה במקום אחד, מתוך הבנה שהאחיזה היא בהכל מקנה את כל ארץ הקודש ליעקב אבינו. ללא מלחמות ועימותים, לא עם מלכים ולא עם בני דודים.

נראה לענ"ד שהגמרא ממשיכה באותו קו, **האחיזה בארץ ע"י החזקה מצריכה להבין ש"סדנא דארעא חד הוא". כלומר, מצד האדם נראה שחלקי הארץ שונים זה מזה, אך זו טעות אמנם הגופים נראים מחולקים אבל נשמת הארץ היא אחת ויחידה** (באמרי אמת מובא שעשר השדות רומזים לעשר הקדושות שבארץ הקודש, והשלמות שביעקב ואכמ"ל).